

EUROPEAN FAIRSHARES LABS FOR SOCIAL AND BLUE INNOVATION

Cooperation for innovation and
the exchange of good practices

FairShares
Lab

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Quick facts

Programma: Erasmus +

Kernactie: Cooperation for innovation and the exchange of good practices

Actie: Strategisch Partnerschap

Hoofddoel van het project: Ontwikkeling van innovatie

Grant overeenkomst nummer: 2016-1-DE02-KA204-00397, Nationale Agentur für Bildung beim Bundesinstitut für Berufsbildung (Duitsland)

Project startdatum: 01-11-2016

Einddatum van het project: 31-03-2019

Project website: <http://fairshareslab.org/>

Ontwerp: Association for Creative Development Slap

Vertaling: The Elephant Learning in Diversity

Partnerlanden: Kroatië, Duitsland, Hongarije, Nederland, Verenigd Koninkrijk

This project is financed with the support of the Erasmus+ programme of the European Union.

The sole responsibility for the content of this brochure lies with the authors. The "European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Over het project

Het Europese FairShares Labs voor Social and Blue Innovation project, afgekort FairShares Labs probeert nieuwe oplossingen te ontwikkelen voor economische en ecologische uitdagingen en wil helpen het welzijnsstelsel en de arbeidsmarkt te hervormen. Het traditionele welzijnswerk en de sociale dienstverlening hebben zich niet aangepast aan de wereldwijde opkomst van coöperatieve sociale ondernemingen zoals die zich ontwikkeld hebben als reactie op het neoliberalisme van de jaren negentig en bezuinigingsbeleid van het afgelopen decennium. Structurele sociale veranderingen die voortvloeien uit het wereldwijd gebruik van internet maken het bovendien mogelijk om nieuwe vormen van democratische sociale ondernemingen te ontwikkelen die bredere participatie en duurzame ontwikkeling bevorderen.

Er zijn innovatieve ideeën ontwikkeld om sociale, ecologische en/of economische uitdagingen het hoofd te bieden en is een nieuwe beweging ontstaan waar coöperatieve en op wederzijds belang gerichte ondernemingen zich aansluiten bij non-profit organisaties en social business om een social solidarity economy (SSE) op te bouwen. Het belangrijkste verschil met de bestaande modellen van welvaerststaat en sociale economie is de wens om het oude te herzien en op een effectieve en duurzame manier innovatieve benaderingen te implementeren. Deze voornamelijk niet-institutionele, maar persoonsgerichte benadering met participatie van betrokken doelgroepen krijgt meer en meer aandacht van een breder Europees publiek. Het concept van "FairShares Labs" combineert nieuwe benaderingen van sociale innovatie, sociaal ondernemerschap en sociale integratie met innovatieve concepten en tools voor het leren van volwassenen.

In de 'laboratoria' worden op twee manieren ondernemende innovaties, producten en diensten ontwikkeld; in de dagelijkse realiteit gebeurt dit samen met gebruikers en / of burgers uit de regio burgers, via het FairShares Labs Platform kunnen mensen in heel Europa ideeën, projecten of ideeën delen en sociale ondernemingen starten. In de Living Lab kunnen Europese burgers, universiteiten, bedrijven, overheidsinstanties en het maatschappelijk middenveld zelf vernieuwers zijn of als experts van hun eigen missie betrokken zijn bij de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten.

Een nieuwe FairShares leer- / trainingsbenadering betekent vooral een kans voor alle betrokkenen om eerlijk te delen in de opbrengst van een onderneming. FairShares biedt de deelnemers de gelegenheid om te profiteren in het deelnemen aan en het creëren van sociale innovatie en social enterprises.

Wat zijn FairShare Labs?

Labs zijn fysieke en virtuele laboratoria waarin directe belanghebbenden (oprichters, producenten, consumenten en investeerders) gezamenlijk ideeën voor sociale en blauwe economieën genereren. Zij passen het FairShares Model toe om deze ideeën verder te ontwikkelen, zodat ze FairShares Enterprises kunnen starten. FairShares Labs zijn fysieke en virtuele co-werkruimtes die communicatiefaciliteiten, workshops, training en ondersteuning bieden voor start-ups en conversies van sociale ondernemingen. FairShares Labs zijn te vinden waar de vier belangrijkste groepen stakeholder elkaar kunnen ontmoeten (met behulp van het FairShares Platform voor e-learning en uitwisseling). Directe belanghebbenden kunnen opdrachten plaatsen, anderen vinden en de FairShares tools gebruiken door zich te registreren op de FairShares Platform. Externe en interne bedrijfsdeskundigen kunnen zowel live als digitaal coachen met behulp van het FairShares Platform.

Wat zijn de principes en waarden van FairShares?

De FairShares Labs zijn incubatiehotspots gebaseerd op principes van gelijkwaardige samenwerking tussen verschillende belanghebbenden – tussen oprichters, producenten, consumenten en investeerders. Klantgericht initiatieven zullen gekoppeld worden aan duurzame ontwikkelingsdoelstellingen enerzijds en sociale integratiedoelstellingen anderzijds. Burgers kunnen samenwerken met deskundigen om sociale innovaties en sociale / blauwe ondernemingen te creëren, te initiëren, te organiseren en te implementeren die problemen in hun werk- en leefomgeving aanpakken.

Wat is het doel van de FairShare Labs?

Het hoofddoel van het project is het begrip ontwikkelen van een lokaal begrepen FairShares Model. FairShares vertegenwoordigt een unieke manier om zaken te doen. Het bevordert het idee dat succes beoordeeld moet worden door de mate waarin bedrijven voldoen aan humane, sociale en milieubehoefte, en niet op basis van hun jaarlijkse winst of hun bijdrage aan het bruto nationaal product. De principes en waarden van FairShares helpen de Lab-deelnemers om innovaties te bevorderen en helpen de begeleiders bij het coachen om vaardigheden en competenties te verbeteren. Het resultaat is een meer coöperatieve aanpak van zaken waarbij macht, rijkdom en andere voordelen meer gelijkwaardig verdeeld worden.

Wat is sociale economie?

Het begrip sociale economie wordt niet alleen gebruikt als een algemene term voor economische activiteiten geleid door een sociaal doel, maar ook als een technische term voor het economisch veld waar bedrijven gecontroleerd worden door werknemers, producenten, consumenten en vrijwilligers (in plaats van door private en professionele investeerders). De primaire focus ligt op de op wederzijds belang gebouwde coöperaties van producenten, werknemerseigendom en zelfbestuur door cliënten- en consumentenorganisaties, maar het kan zich ook uitbreiden tot de economische activiteiten van non-profit organisaties, ngo's, kredietverenigingen, vrijwilligersorganisaties en zelfhulpgroepen die met de vakbonden samenwerken om de opbrengsten van de handel eerlijker te verdelen.

FairShare Labs inclusie en gender streaming

FairShares Labs zullen innovaties ontwikkelen en implementeren die onder kwetsbare groepen sociale integratie, zelfbeschikking en zelfstandig leven bevorderen. Volgens de principes van de FairShares Labs worden deze groepen als experts op hun eigen terrein beschouwd. Deelnemers krijgen de gelegenheid om zich sociaal ondernemend denken eigen te maken waar en wanneer dat mogelijk is. Er zullen educatieve activiteiten ontworpen worden om betrokkenheid en participatie van kwetsbare groepen op gelijkwaardige wijze vorm te geven tijdens het genereren van ideeën en het ontwerpen van een sociale onderneming. Onze methodologie en begeleiding zal materiaal bevatten om de uitdagingen van sociale integratie aan te gaan.

Wat zijn Living Labs?

Het European Network of Living Labs (ENoLL), beschrijft Living Labs als “gebruikersgerichte, open innovatieve ecosystemen gebaseerd op een systematische benadering van co-creatie tussen gebruikers waarbij onderzoeks- en innovatieprocessen in echte gemeenschappen en instellingen geïntegreerd worden”. De vijf voornaamste labels van een Living Lab, co-creatie met meerdere stakeholders, actieve gebruikersbetrokkenheid, real-life settings en een multimethodische benadering zijn ook principes van FairShares.

Wat is Blue Economy?

De essentie van een blue economy is de stimulering van een ondernemerschap dat verspilling en de extrakosten voor het beheersen van verspilling elimineert. Günter Pauli, die het begrip uitvond, richt zich op het gebruik van kennis van de systemen van de natuur om de productie en de consumptie van materialen door bedrijven te verbeteren. Blue economy beveelt maximale efficiëntie van natuurlijke bronnen aan om innovaties te leren ontwikkelen en vanuit een holistische systeembenadering te denken. Natuurlijke ecosystemen kennen geen verspilling. Het put van de paradigmashift is om van de natuur te leren om een duurzaam economisch ondernemerschap te ontwikkelen. De blue economy is winstgeoriënteerd, maakt op een wijze manier gebruik van goederen en betreft daar alle lagen van de samenleving bij.

Wat is een social enterprise?

Ondernemingen die hun sociale doelstelling (en) prioriteit geven, ethisch functioneren en democratisch eigendom en bestuur door directe belanghebbenden bevorderen. Social enterprises beschouwen zichzelf als organisaties die voor hun inkomsten van handel en zakelijke activiteiten afhankelijk zijn. "Not for Profit" is een misleidend criterium; het is een goede praktijk voor sociale bedrijven om de producenten en de sociale investeerders te prikkelen de rijkdom die door hun toedoen is gecreëerd te delen.

Wat is een Fair Shares Model?

Anyshares, het eerste FairShares bedrijf ter wereld, noemt zichzelf “the complete co-operative”. Deze benaming vat misschien het beste het karakter zichzelf, de van een FairShares bedrijf samen: het is de volgende stap voor een sociale onderneming met verschillende soorten stakeholders, coöperaties waar werknemers en gebruikers mee-eigenaar zijn, zodat iedereen die bijdraagt aan de rijkdom van de onderneming een eigen plek hebben in de zeggenschapstructuur. Dit komt doordat er verschillende soorten “shares” beschikbaar zijn (Oprichter, Arbeider en Investerder) zowel voor wie tijd of geld investeren als voor degenen die een bijdrage leveren door hun arbeid of door hun ideeën. Arbeiders, gebruikers, investeerders en oprichters kunnen “shares” hebben die hun drie ... = aandelen toestaan. Ten eerste een eerlijk deel in de opbrengst, ten tweede een eerlijke en formele stem in beleids- en bestuurszaken en ten derde de creatie van een democratisch management proces, bijvoorbeeld door sociale audits die alle stakeholders met elkaar verbinden.

Wat is een FairShares economie?

Onder FairShares Economie verstaan we een economie waarin degenen die bijdragen aan het leveren van de winst wettelijk en moreel het recht hebben om daarin te delen en te participeren in de besluitvorming over hoe deze te investeren. In een FairShares economie is sprake van drie soorten investeringen die winst creëren: het investeren van financieel en economisch kapitaal (geld en materiële bronnen), het investeren in de opbouw van sociaal kapitaal (het aantrekken van cliënten en het bouwen van leveranciersketens) en het investeren van menselijk en intellectueel kapitaal in de vorm van arbeid (ontwikkeling van skills en het genereren van ideeën). Een FairShares economie erkent verder de speciale rol van het ondernemerschap (dat vaak voorziet in alle drie soorten investeringen) en garandeert de oprichters/stichters een beschermd recht om winst-en invloedsdelingsarrangementen te vormen gedurende hun leven.

Wat zijn de FairShares Labs tools?

Het FairShares Labs project biedt verschillende tools en materialen om het creëren en implementeren van FairShares ondernemingen te trainen, ervan te leren en erin samen te werken:

- ▶ - een methodologie en handboek met achtergrondmateriaal en praktische richtlijnen over hoe men een FairShares Lab ontwikkelt en implementeert
- ▶ - een interactief instrument voor het samenwerkingsproces van het genereren van een bedrijfsidee, de ontwikkeling van een business concept en het starten van een bedrijf
- ▶ - een instrument voor zelfgestuurd blended leren voor bedrijfsontwikkelaars in het algemeen en anderen die interesse hebben in het starten en leiden van een eigen FairShares Lab
- ▶ - een interactief e-learning en exchange platform (website) waar op dynamische wijze online cursussen aangeboden. Leermiddelen beschikbaar zijn en dat een medium is voor communicatie en samenwerking tussen de partners, de lerenden en de community. Dit platform biedt ook de mogelijkheid om aan het project gerelateerde materialen en informatie met elkaar te delen.

Groepen stakeholders in een FairShares onderneming

Het FairShares model conceptualiseert vier primary stakeholders die met elkaar in interactie zijn om een onderneming met succes te verwezenlijken. Deze vier (stakeholder-) groepen zijn:

Oprichters – de mensen/ organisatie die het bedrijf starten, kwalificeren zich voor lidmaatschap op grond van het feit dat ze een oprichter van de onderneming zijn (dat wil zeggen ondertekenaars van de documenten waaraan de onderneming haar bestaansrecht ontleent). In een FairShares onderneming of coöperatie krijgen de oprichters de oprichtersaandelen toegewezen.

Arbeiders – de mensen / organisaties die de goederen / diensten leveren die door de onderneming worden aangeboden. Arbeiders komen in aanmerking voor een lidmaatschap op grond van hun gekwalificeerde arbeid. In een FairShares onderneming of coöperatie krijgen de arbeiders de werknemersaandelen toegewezen en kunnen bij een winstoverschot in aanmerking komen voor beleggersaandelen.

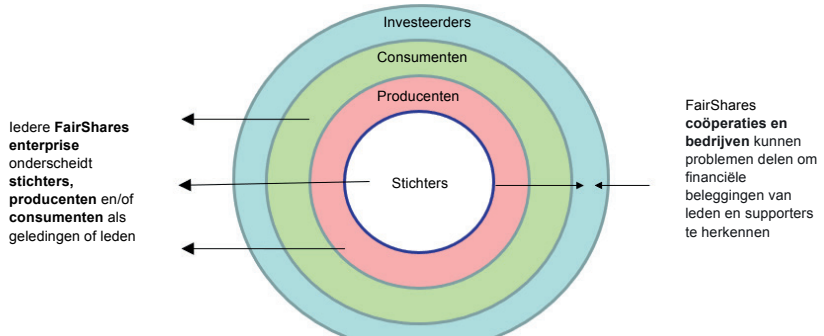
Gebruikers – personen of organisaties die goederen en diensten van de onderneming gebruiken of kopen. Gebruikers komen in aanmerking voor een, lidmaatschap gebaseerd op hun gebruikersbijdrage. Gebruikers kunnen gebruikersaandelen toegewezen krijgen en in aanmerking komen voor beleggersaandelen als er een winstoverschot is gecreëerd.

Investeerders – mensen of organisaties die financieel kapitaal creëren of bijdragen. Op grond daarvan komen ze in aanmerking voor het lidmaatschap. Zij krijgen investeerdersaandelen toegewezen.

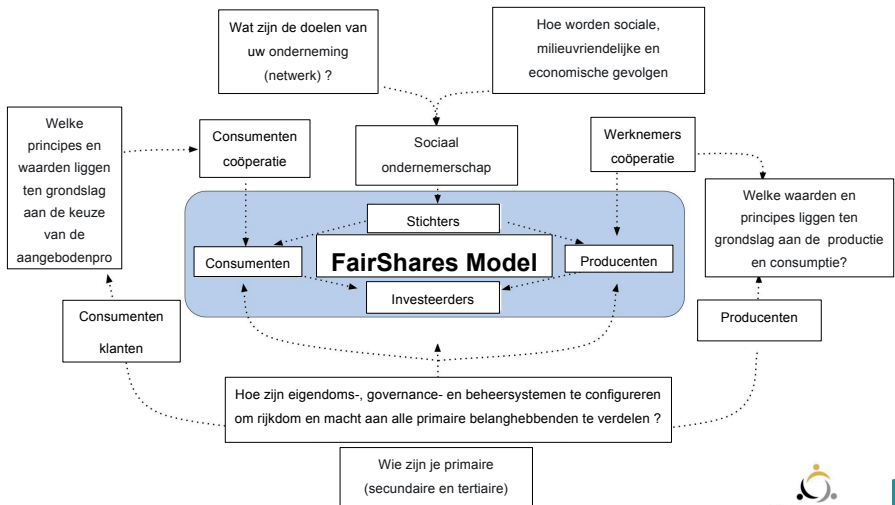
In de praktijk kunnen de labels die aan elke ledengroep (stakeholders) worden toegedicht om de context van de belanghebbende te veranderen.

The logics of the FairShares Model

Duurzame samenwerkende bedrijven zijn rechtspersonen ontworpen om de directe belanghebbenden vrij te maken

FairShares principes en waarden kunnen geoperationaliseerd worden door een **vennootschap, een coöperatie, een maatschap of een vereniging**

Rory Ridley-Duff and FairShares Association, 2017, Creative Commons 4.0

PROJECT

Partners

Roger Schmidtchen

Sixtistr. 16a D-06217
Merseburg, Duitsland

+49 3461 441326

rschmidtchen@vsbi-online.de

www.vsbi.eu

Verein zur sozialen und beruflichen Integration e.V.

De VSBI is in 2005 opgericht om innovatieve ideeën te ontwikkelen en implementeren ter ondersteuning van mensen met een beperking op het gebied van zelfstandig wonen, werkgelegenheid en volledige integratie in de samenleving. VSBI verleent hen diensten om hen een persoonlijk budget en persoonlijke assistentie te krijgen en houdt kantoor in Merseburg (Saksen-Anhalt, zetel van de VSBI) en in Erfurt (Thüringen). Roger Schmidtchen, geboren in 1963, voorzitter van VSBI sinds 2005, sinds 35 jaar trainer in educatie voor jongeren en volwassenen; sinds 26 jaar bezig met het managen van sociale integratie diensten en welzijnsorganisaties, werken aan Europese Projecten voor volwassenen en beroepsopleiding sinds 2010.

Stefanie Trzecinski

Oudenarder Str. 16
13347 Berlin, Duitsland

+49 30 8321 6640

info@kopfhandundfuss.de

www.kopfhandundfuss.de

KOPF, HAND + FUSS gGmbH

KOPF, HAND + FUSS gGmbH (KHuF) is een non-profit organisatie gevestigd in Berlijn. Ze is opgericht in juli 2010 door Stefanie Trzecinski, een goed opgeleide special needs pedagoog met vele jaren ervaring bij "Microsoft Deutschland GmbH" als manager. KHuF voert actief campagne voor iedereen die andersoortig is om geaccepteerd en gewaardeerd in en door de samenleving, alsook om hen in staat te stellen actief bij te dragen aan sociale inclusie. Stefanie Trzecinski, de oprichter van KOPF, HAND + FUSS, is een kwalificeerde speciale behoeften pedagoog voor mensen met gehoor- en spraakproblemen en was ook al jarenlang een manager bij Microsoft, dus ze heeft niet alleen lange geschiedenis als onderwijzer, maar beschikt ook over respectabele IT-gerelateerde vaardigheden..

Jumbo Klercq

Boutensgaarde 40 7414WB
Deventer, Nederland

+31 6 28263998

jumbo.elephant.klercq@gmail.com

www.the-elephant.nl

The Elephant Learning in Diversity B.V.

The Elephant is een adviesbureau met expertise in strategie en innovatie op het gebied van volwasseneneducatie en sociale ontwikkeling. Wij adviseren en ondersteunen organisaties in en buiten Nederland over hoe er gebruik van moet worden gemaakt van de Europese dimensie van een leven lang leren. Onze kernactiviteit is Het adviseren van bedrijven, organisaties en gemeenten over onderwijsbeleid, verandering en projectmanagement, training en coaching. Jumbo Klercq is een expert op het gebied van een leven lang leren, hij is Bildungsfilosoof, consultant en ondernemer in educatie. Eigenaar van The Elephant learning in Diversity, een eenmansbureau in het ontwikkelen en ondersteunen van meerdere educatieve projecten: learning to know, learning to do, learning to be and learning to live together.

Sonja Vuković

Lorenza Jagera 6/3
31000 Osijek, Kroatië
+385 31 21 3 556
sonja.slap@gmail.com
www.slap.hr

Udruga za kreativni razvoj „Slap“

Slap is een ontwikkelingsgerichte vereniging en als NGO geregistreerd in 2000. Slap richt zich op het bevorderen van de waarden en praktijken van ecosociale economie door leider te zijn van een maatschappelijke onderneming in Kroatië met het hoofdkantoor in Osijek en een lokaal kantoor in Zagreb. Slap is gericht op het creëren van duurzame modellen van eco-sociale economie voornamelijk in het slavische gebied van Kroatië, terwijl het bureau in Zagreb zich voornamelijk bezighoudt met promotie en lobbyactiviteiten zoals de totstandkoming van een nationale strategie voor sociale ondernemingsontwikkeling en actief te zijn in het Kroatisch Plattelandsontwikkelingsnetwerk als een van de oprichters. Mevrouw Sonja Vuković, Slap president, een expert voor sociale onderneming en sociale ontwikkeling met vele jaren ervaring in de voorbereiding en uitvoering van educatieve programma's.

Veronika Pataki

Dollár u. 1.
7677 Orfű, Hongarije
+36 30 6621941
info.zoldaktiv@gmail.com
www.zoldaktiv.hu

Zöld-Aktív Szociális Szövetkezet

Zöld-Aktív Szociális Szövetkezet (Groen-Actief sociale coöperatie) werd in 2013 opgericht als coöperatie van sociale en eco-toeristische bedrijven / ondernemers voor sociale, coöperatieve en ecologische ondernemingsdoeleinden vooral in landelijke gebieden in het Baranya district. De hoofdactiviteit is de ondersteuning van sociaal, ecologisch plattelandstoerisme door middel van kwalificatie, public relations en netwerkactiviteiten. De kwalificatieactiviteiten richten zich vooral op sociale gesegregeerde en werkloze jongeren en ook op mensen met een beperking. Veronika heeft sociaal beleid gestudeerd, 17 jaar gewerkt in de publieke sector en heeft talrijke werkgelegenheidsprogramma's voor bijzondere specifieke doelgroepen werkelozen ontwikkeld. Zij heeft ook een kwalificatie als journalist en werkte vele jaren voor de plaatselijke krant. Sociale economie, gelijke kansen, holistisch en innovatief denken zijn haar belangrijkste aandachtspunten.

Cliff Southcombe

Mount Pleasant South
Robin Hoods Bay Falconhurst,
Mount Pleasant South
Verenigd Koninkrijk

+44 845 330 8310

info@socialenterprise.co.uk

www.socialenterpiseeurope.co.uk

Social Enterprise International LTD

Social Enterprise International Ltd is de oprichter van de beweging van sociale ondernemingen met meer dan 20 jaar ervaring. Ze ondersteunt en ontwikkelt het idee van sociaal ondernemerschap via gespecialiseerd consultancywerk, aangepaste training en werken met partners aan innovatieve projecten. Social Enterprise International heeft nu in meer dan 40 landen gewerkt en pionierswerk verricht in vele aspecten van het sociale denken en praktijk. Cliff Southcombe is managing director en oprichter van Social Enterprise International Ltd. Als één van de oprichters van deze beweging in de jaren negentig heeft hij gewerkt in meer dan 30 landen om het concept van sociale onderneming en sociale auditing te bevorderen. Hij heeft een aantal trainingsprogramma's ontworpen voor managers van social enterprises en NGOS. Hij is één van de oprichters van de FairShares Association.

Rory Ridley-Duff

Mount Pleasant South
Robin Hoods Bay Falconhurst,
Mount Pleasant South
Verenigd Koninkrijk

+44 845 330 8310

r.ridley-duff@shu.ac.uk.

www.socialenterpiseeurope.co.uk

Social Enterprise International LTD

Rory werkte 12 jaar als directeur van een arbeiderscoöperatie voordat hij zijn academische carrière opbouwde aan de Sheffield Hallam University door middel van een doctoraalstudie over coöperatieve ondernemingen. Hij is sinds 2003 faculteitslid met een onderzoeksfocus op de ontwikkeling van democratische relaties in informele en formele organisaties. Met een sterke interesse in de impact van werkplekdemocratie op corporate governance heeft hij een band met de praktijk behouden via bestuursmandaten bij Social Enterprise International Ltd en FairShares Association Ltd.

Supported by

